

om upphörande af dagsverksskyldighetens utgörande in natura måtte komma till tillämpning å de hemman och gatehus i Skåne, för hvilka arbetskyldigheten ännu kvarstår, och dels om den ersättning, som för sådant fall må vara erforderlig, derest icke rättigheten att disponera de ifrågavarande dagsverkena finnes kunna upphöra utan annan ersättning än den, som kan varda de arbetskyldige till utgifvande ålagd.

Stockholm den 15 April 1872.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

N:o 56.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående upplåtelse af en del utaf bastionen Drottningen jemte kronan tillhörig mark i Christianstad för anläggning af en vattenledning.

(I. A.)

Enligt hvad af ofvanberörda, den 8 sistlidne Mars till Riksdagen aflåtna nådiga proposition (N:o 26) inhemtas, hade uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift Christianstads stadsfullmäktige, med förmälan att i staden uppstått fråga om anläggande af en vattenledning, i underdånighet anfört, hurusom det funnits vara ej mindre till fördel för anläggningen, än äfven ledande till besparing i kostnaden för densamma, om höjdrervoiren eller det s. k. vattentornet finge anbringas å vallen till bastionen Drottningen, om ett så stort antal af de i samma bastion befintliga kassematter, som erfordrades för att deruti

anbringa maskiner, kittlar och pumpar jemte upplag af kol, finge af kommunen för nämnda ändamål disponeras, samt om ett nödigt utmål af den kronan tillhöriga mark emellan vallen och Norra Kaserngatan finge användas för att der anlägga filter och behållare för det filtrerade vattnet; och då en vattenledning i staden jemväl skulle medföra stora fördelar för kronan, som der egde flera dyrbara hus och byggnader, hvilka icke vore mot eldfara försäkrade, och de erforderliga kasematterna, enligt stadsfullmäktiges förmenande, utan särdeles stor olägenhet skulle kunna undvaras af de myndigheter, som för närvarande öfver kasematterna förfogade, hade stadsfullmäktige i underdånighet anhållit: att Kongl. Maj:t ville, till underlättande af den börda samhället genom ifrågasvarande i sanitärt, ekonomiskt och moraliskt afseende så viktiga anläggning, hvilken vore beräknad att kosta 110,000 R:dr, sig åtog, i nåder tillåta, det staden finge för det uppgifna ändamålet, tillsvidare och intilldess Kongl. Maj:t annorlunda förordnade, afgiftsfritt begagna så stor del af bastionen Drottningen vid staden, som funnes utmärkt å en bilagd ritning, eller den del af vallen med deruti befintliga kasematter jemte den kronan tillhöriga mark emellan vallen och Norra Kaserngatan, som vore belägen emellan jernvägens gräns i vester och en linea, dragen emot östra hörnet af Teatergatan, i öster; hvartill stadsfullmäktige vågade desto heldre förvänta bifall, som bastionen genom den afsedda anläggningen icke komme att rifvas eller för till äfventyrs i en framtid inträffande militärbehof onyttiggöras, samt staden, derest den nu sökta rättigheten erhöles, ville förklara sig villig att, så länge bastionen Drottningen finge af staden för vattenledningen afgiftsfritt brukas, icke begagna sig af den genom Kongl. brefvet den 12 Juli 1860 staden beviljade rättighet att för vattenhemtning genombryta vallen midt emot Vestra Storgatan.

Öfver denna framställning hade Kong. Maj:t så väl från Arméförvaltningen, hvilken i ämnet hört befälhafvaren för fortifikationen, som derefter från t. f. general-fälttygmästaren inhemtat underdåniga utlåtanden, i hvilka upplåtelsen blifvit afstyrkt; varande i den sistnämndes yttrande jemväl innefattad redogörelse för de åsikter, som chefen för Wendes artilleri-regemente och tygmästaren i Christianstad uttalat i förevarande ämne.

Af dessa yttranden inhemtades hufvudsakligen, att den del af gamla fästningsvallen, hvars begagnande för vattenledningen afsåges, innefattade sju kasematter, af hvilka för närvarande en disponerades af fortifikationsbefälhafvaren på stället, en af kommandanten derstädes och de öfriga fem af tygstaten, nemligen tre för tygförrådet, en för gevärs- och en för ammunitionsförrådet; samt att den för filter och vattenbehållare afsedda, emellan vallen och Norra Kaserngatan belägna mark, hittills begagnad för uppställning af kanoner och fordon, vid deras uttagning från norra förrådsbyggnaden, för öfrigt utgjorde en del af den plats, som för den i norra kasernen förlagda division af artilleri-regementet begagnades till uppställningar och öfningar till häst och till fots, synnerligen den tid af året, då regementets exercisfält i anseende till väta vore oanvändbart.

Beträffande detta i ansökningen omförmälda markområdes behöflighet för Wendes artilleri hade regementschefen, hvars erfarenhet måste i denna fråga tillerkännas väsentligt afseende, förklarar, att, sedan regementet erhållit, i södra delen af staden, en ny fältförrådsbyggnad (ämnad att till begagnande upplätas under loppet af innevarande år) och den norra förrådsbyggnaden icke komme att till fältförråd framdeles begagnas, regementet kunde utan olägenhet undvara ifrågavarande mark.

Hvad åter angår de kasematter, som i händelse af bifall till ansökningen skulle af kronan afstås, hade tygmästaren upplyst, att gevärs- och ammunitionsförråden, som af dessa, enligt hvad ofvan är nämndt, innehade två, möjligen kunde umbära dem och förflytta de derstädes förvarade persedlar till andra uppgifna lägenheter; men att de tre till tygförrådet upplätta kasematterna icke kunde afstås, förr än tygstaten kommit i besittning af två äldre fältförrådsbyggnader, hvilka nu innehades af artilleriregementet, eller ock alla på stället varande förråds *odugliga* persedlar blifvit slojade och försålda; hvilka sistnämnda åtgärder Kongl. Maj:t ansåg lämpligen böra utan dröjsmål ega rum, helst om de utgjorde vilkor för befrämjande af ett jemväl för kronans egendomar och manskap i Christianstad så gagneligt företag som afhjelpandet af stadens länge öfverklagade brist på dugligt och helsosamt vatten. Och vid jemförelse med ett så viktigt ändamål torde afgörande vigt ej heller tillkomma de i handlingarne icke närmare angifna behof af förrådsrum, hvartill fortifikationsbefälhafvaren och kommandanten i Christianstad kunde påräkna de till deras förfogande nu ställda två kasematterna.

Bland de betänkligheter, hvilka föranledt befälhafvaren för fortifikationen och t. f. generalfältygmästaren äfvensom Arméförvaltningen att afstyrka bifall till stadsfullmäktiges underdåniga ansökning, återstodo några, beroende på omtanke för framdeles möjligen uppkommande behof, nemligen dels att, derest Fångvårdsstyrelsen återfordrade alla sina år 1862 till tygstaten upplätta, i förra norra fästningsporten befintliga lokaler, motsvarande förrådsutrymme måste på annat ställe åt tygstaten beredas, dels att kronans dispositionsrätt till förra bastionen Carl X, i hvilken norra fältförrådet vore förlagdt, vore enligt kontrakt beroende på uppsägning från stadens sida, dels ock att kronan, för den händelse, att af nyssnämnda eller annan anledning en nybyggnad för statens räkning blifve i Christianstad erforderlig, icke borde afhända sig en i flera hänseenden så lämplig byggnadsplats som den ifrågavarande. Men då hvarken Kongl. brefvet den 29 April 1862, enligt hvilket de för fångvården förut begagnade byggnader i Christianstads fästningsverk blifvit till fortifikationsbefälhafvaren derstädes aflemnade, grundlagt något anspråk för fångvården att åter komma i besittning af samma byggnader, eller anledning numera, efter länsresidensbyggnadens fullbordan, förekomme, att för kronans behof skulle der i staden förestå något ombyggnadsföretag, hvartill plats icke kunde annorstädes än på nu ifrågavarande område beredas; samt då i sammanhang med blifvande uppgörelse med staden i förevarande ämne äfven kronans besittning af förrådslokalerna i bastionen Carl X torde för framtiden kunna, så vidt nödigt funnes, varda betryggad, hade Kongl. Maj:t funnit de i dessa hänseenden framställda betänkligheter ej heller böra lägga hinder

i vägen för det tillmötesgående, som från kronans sida påkallades till befrämjande af vattenledningsföretaget.

Fördenskull och då handlingarne i målet utvisade, att åstadkommandet af ifrågasvarande vattenledning, hvilken skulle medföra synnerligt gagn ej allenast för staden Christianstad utan äfven för kronan, med afseende på dess fastigheter i nämnda stad och derstädes förlagda militärtrupp, vore i väsendtlig mån beroende derpå, huruvida den sökta upplåtelsen af jord m. m., kunde blifva beviljad, hade Kongl. Maj:t begärt Riksdagens medgifvande dertill, att nu ifrågasvarande del af bastionen Drottningen, med derå befintliga kasematter, måtte af Kongl. Maj:t för omförmälda ändamål få åt staden med full eganderätt öfverlätas, mot det att staden utan särskild godtgörelse sträckte vattenledningen till alla de kronans dervarande etablissementer, som af dylik förmån vore i behof, samt emot rättighet för kronans egendomar i staden och Wendes artilleriregemente att af vattenledningens fördelar framgent sig begagna på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t, efter förslag af stadsfullmäktige, kunde finna antagliga.

Stats-Utskottet, till hvars behandling denna nådiga proposition blifvit remitterad, erkänner väl vigten af det ändamål, hvartill upplåtelse af kronan tillhörig mark nu blifvit ifrågasatt; men då stadsfullmäktiges i Christianstad hos Kongl. Maj:t gjorda underdåniga anhållan endast afsett att tillsvidare få afgiftsfritt begagna den till vattenledningen erforderliga del af bastionen Drottningen, har Utskottet funnit så mycket mindre skäl att tillstyrka samma områdets upplåtande åt staden under full eganderätt, som både Arméförvaltningen, chefen för fortifikationen och t. f. generalfälttygmästaren hyst betänkligheter emot bifall till den gjorda framställningen, hvarförutan Utskottet ansett såsom vilkor för upplåtelsen äfven böra i öfverensstämmelse med stadsfullmäktiges medgifvande föreskrifvas, att staden Christianstad afsäger sig den genom Kongl. brefvet den 12 Juli 1860 staden beviljade rättighet att för vattenhemtning genombryta vällen midt emot Vestra Storgatan.

Utskottet hemställer alltså:

att Riksdagen måtte på det sätt Kongl. Maj:ts ifrågasvarande nådiga proposition bifalla, att Riksdagen medgifver, det ifrågasvarande del af bastionen Drottningen, med deri befintliga kasematter, må i och för anläggning af vattenledning åt staden Christianstad upplätas, att af staden, så länge vattenledningen derstädes vidmakthålles, för detta ändamål afgiftsfritt begagnas, emot det att dels staden utan särskild godtgörelse sträcker vattenledningen till alla de kronans dervarande etablissementer, för hvilka dylik förmån påfordras, dels kronans egendomar i staden och den militärtrupp, som är eller varder der förlagd, berättigas att af vattenledningens fördelar framgent sig begagna på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t, efter förslag af stadsfullmäktige, kan finna antagliga.

dels ock staden förklarar sig villig att, så länge förberörda bastion för vattenledningen afgiftsfritt brukas, icke begagna sig af den genom Kongl. brefvet den 12 Juli 1860 staden beviljade rättighet att för vattenhemtning genombryta vällen midt emot Vestra Storgatan.

Stockholm den 15 April 1872.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.
